

บทที่ 1

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกโดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ และความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ทำให้ไม่เป็นไปตามฤดูกาล เช่น ในบางฤดูกาลมีฝนฟ้าคะนอง ฝนตกชุกแรง ทำให้เกิดความเสียหายกับบ้านเรือน พืชพันธุ์ และสิ่งมีชีวิต เช่นเดียวกับบางฤดูมีสภาพอากาศแห้งแล้งอุณหภูมิสูงขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการผลิตพืชทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์สภาพอากาศตามแต่ละฤดูกาลได้ หนึ่งในเทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมจากเกษตรกรที่จะช่วยรักษาและควบคุมสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมในการเพาะปลูกพืช คือ การเพาะปลูกภายในโรงเรือน ซึ่งนอกจากจะช่วยป้องกันโรคแมลงและฝนได้แล้ว ยังสามารถควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ ตลอดจนสภาวะอากาศที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชนั้นๆ ด้วย แต่เนื่องจากลักษณะของภูมิประเทศเป็นตัวแปรที่จะส่งผลต่อลักษณะภูมิอากาศ ดังนั้นแต่ละพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกก็จะมีสภาวะอากาศที่แตกต่างไป ทำให้ลักษณะของโรงเรือนแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไป ไม่สามารถที่จะนำมาใช้แทนกันได้ อย่างไรก็ตาม การผลิตพืชภายใต้โรงเรือนในสภาพที่ควบคุมสิ่งแวดล้อม ต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้นตามลำดับ ดังนั้น ควรผลิตพืชที่มีมูลค่าและให้ผลตอบแทนต่อหน่วยสูงเพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุน (ไกรเลิศ และคณะ, 2549) สำหรับการปลูกไม้ดอกของเกษตรกรโดยทั่วไปจะทำหลังคาโค้งขนาดเล็กที่มีความสูงไม่มากนัก ผลผลิตที่ได้จะไม่ดีคุณภาพในเรื่องความยาวก้านดอกและนิยมขายเป็นกิโลกรัม ทำให้ได้รับเงินคืนที่น้อยกว่าการปลูกในโรงเรือนที่มีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า

ไม้ดอกจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าผลตอบแทนสูงเมื่อเทียบกับหน่วยพื้นที่ ซึ่งมูลนิธิโครงการหลวงได้ดำเนินงานส่งเสริมการปลูกไม้ดอกในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 19 แห่ง จำนวน 66 ชนิด ซึ่งเป็นไม้ดอก 50 ชนิด ไม้ใบ 16 ชนิด สำหรับในปี พ.ศ.2558 มีการจำหน่ายไม้ดอกและไม้ใบผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวง คิดเป็นมูลค่า 24,226,484 บาท (ม.ค.-ก.ย. 58) ซึ่งเบญจมาศเป็นไม้ดอกอีกชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่โครงการหลวง เบญจมาศเป็นพืชอันดับที่ 2 ในจำนวนชนิดทั้งหมดของไม้ดอกที่จำหน่ายผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวง โดยมีมูลค่าการจำหน่ายเป็นอันดับหนึ่งต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไม้ดอกส่งเสริมในพื้นที่เกษตรกรรมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง เกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 122 ราย มีปริมาณการผลิต 277,700 ก้าน (20-35 ดอกต่อก้าน) และมีมูลค่าการจำหน่าย 8,951,300 บาท (มูลนิธิโครงการหลวง, 2559) เนื่องจากตลาดมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง และผลผลิตที่ได้ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม เบญจมาศยังมีปัญหาการผลิตทั้งในด้านความสม่ำเสมอ คุณภาพผลผลิต ต้นทุนการผลิตที่สูงจากการใช้ปุ๋ย ยาหรือสารเคมีต่างๆ และสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ แม้จะผลิตภายใต้โรงเรือน ประกอบกับสถานการณ์ภัยแล้งที่จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในอนาคต

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง ได้ศึกษารูปแบบโรงเรือนและระบบการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการปลูกเบญจมาศ พบว่า รูปแบบโรงเรือนหลังคาคลุมพลาสติก ด้านข้างติดมุ้งตาข่าย และรูปแบบโรงเรือนหลังคาคลุมพลาสติก ด้านข้างติดผ้าสปันบอนด์ ให้จำนวนหน่อพันธุ์เบญจมาศมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรือนหลังคาคลุมพลาสติก ด้านข้างเปิดโล่ง แต่โรงเรือนที่ติดผ้าสปันบอนด์ไม่เหมาะสมกับการปลูก

เบญจมาศที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก เนื่องจากไม่เหมาะสมกับสภาพอากาศและฉีกขาดง่าย ดังนั้น การศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ.2560 จะดำเนินการต่อเนื่องโดยใช้โรงเรียนหลังคาคลุมพลาสติก ด้านข้างติดมุ้งตาข่าย เป็นโรงเรียนสำหรับทดสอบระบบการให้น้ำแบบสายยางและแบบระบบเทปน้ำหยด เพื่อจะเป็นแนวทางในการประหยัดน้ำและใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทดสอบสูตรปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับเบญจมาศในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต เพื่อให้การให้ปุ๋ยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และลดต้นทุนการผลิตสามารถทำให้เบญจมาศมีคุณภาพที่ดี แข่งขันในด้านราคา และคุณภาพกับดอกเบญจมาศที่มาจากคาเมลอนประเทศมาเลเซีย และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้แก่เกษตรกรในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง และสร้างรายได้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระบบการจัดการน้ำและปุ๋ยในโรงเรียนที่เหมาะสมต่อการปลูกเบญจมาศบนพื้นที่สูง

ขอบเขตการดำเนินงาน

- 1) สำรวจและรวบรวมข้อมูลระบบการจัดการน้ำและปุ๋ยในโรงเรียนเบญจมาศที่ปลูกในพื้นที่โครงการหลวง 2 แห่ง
- 2) ดำเนินการทดสอบระบบการให้น้ำและปุ๋ยในโรงเรียนปลูกเบญจมาศในพื้นที่โครงการหลวง 1 แห่ง โดยเปรียบเทียบระบบการให้น้ำและปุ๋ยในโรงเรียนแบบเดิมกับแบบใหม่ ในพันธุ์เบญจมาศส่งเสริม อย่างน้อย 4 พันธุ์